

De burens maken het verschil

Het eerste sciencepark van Nederland telt inmiddels 130 grote en kleine bedrijven. Wat levert vestiging op zo'n gezamenlijke locatie op en valt er een recept te ontdekken voor een succesvol **sciencepark**?

ARNO VAN 'T HOOG

Sinds de officiële start in april 1984 is het eerste sciencepark van Nederland, dat zich uitstrekt van Leiden Centraal Station tot buiten de rand van de stad, fors gegroeid. Recente nieuwe bewoners zijn de farmaceutische bedrijven Astellas en Forum Pharmaceuticals. Het totaal aantal bedrijven ligt nu op 130, waarvan 90 actief in de life sciences. Ze variëren van klein, zoals BabyBloom en TLC BioPharmaceuticals naar groot, zoals Crucell en Janssen Biologics. In totaal werken er ongeveer 3.900 mensen, naast de ruim 12.000 mensen bij de Universiteit Leiden en het UMC.

LANGE ADEM

"Het park is nog lang niet volgebouwd", zegt Hermine Klein, marketingmanager en lid van het vijfkoppige team dat het reilen en zeilen van het park coördineert. Klein vouwt een plattegrond open. "Aan

de zuidwestkant komen na 2017 percelen beschikbaar, zodra een nieuwe kruising en toegangsweg zijn aangelegd. Iets verderop aan de andere kant van de A44 achter museum Corpus is nog veel open terrein." Het centrale deel op de kaart kleurt rood van de gebouwen met life sciences-bedrijven. Op een van de weinige open plekken die daar nog rest, start dit najaar de bouw van een nieuwe Biotech Training Facility.

'Er is een ecosysteem van bedrijven ontstaan'

Planning en ontwikkeling van het Leidse sciencepark hebben een lange adem gevergd, aldus Klein. Nieuwbouw en een verhuizing plannen kost minstens twee tot drie jaar. "Bovendien opereren veel life sciences-bedrijven in een onzekere markt. In de eerste jaren zit al het geld in

de productontwikkeling en is het moeilijk te voorspellen wanneer ze winst gaan maken. En dat betekent dat ze beslissingen over verhuizing en nieuwbouw pas nemen als ze in zekerder vaarwater terecht zijn gekomen."

Onzekerheid kenmerkte ook het eerste decennium van het bestaan van de eerste scienceparkbewoner Centocor, inmiddels onderdeel van Janssen Biologics. Centocor Europe is in 1984 opgericht, en in 1986 opende het bedrijf zijn deuren in een park dat werd gedomineerd door grasland en koeien. Het bedrijf, dat monoklonale antilichamen produceert, liep tot 1994 op het randje, volgens Pedro Tetteroo, die tot 2008 *general manager* was.

EXPERTISE

Het dieptepunt was 1993, toen de FDA een omstreden besluit nam om een studie met Centocors monoklonale antilichaam tegen bloedvergiftiging te

stoppen. Tetteroo: "We waren daarmee ons belangrijkste middel kwijt, waarmee we op korte termijn geld konden verdienen. We moesten terug van 450 personeelsleden naar 100. Maar toen het bedrijf weer aantrok, konden we een flink aantal mensen weer in dienst nemen. Vanaf 1994 is het blijven groeien. We konden het succes bijna niet bijbenen." Die groei bracht een bijna permanente expansie van kantoren, productiehallen en personeel met zich mee.

Een onvoorzien gevolg van de moeilijke tijden van Centocor was dat ontslagen medewerkers met hun inhoudelijke expertise aan de wieg stonden van de dienstverleners Xendo en Microsafe. Tetteroo: "Die bedrijven helpen productieprocessen en microbiologische testen te valideren. Het grote voordeel van een sciencepark is dat je als bedrijf de keuze hebt: ga ik zelf investeren of koop ik het in? Er is in Leiden echt een ecosysteem van bedrijven ontstaan die elkaar kunnen helpen."

Alle kennis die je als bedrijf nodig hebt in de startfase zit in een sciencepark dichtbij, meent Tetteroo. Die nabijheid speelde al een rol bij de keuze van Centocor voor Nederland. "Centocor had allerlei lijntjes met de Nederlandse universitaire en onderzoeksweld. Het Rivm leverde bijvoorbeeld belangrijke kennis voor de ontwikkeling van groot-schalige celkweek, en enkele medewerkers hielden een aanstelling aan de Universiteit Leiden."

VERHUIZING

"De kritische massa aan bedrijven maakt het aantrekkelijk om in het sciencepark te zitten", zegt Sibó de Jong, vicepresident en hoofd R&D van de Japanse geneesmiddelenproducent Astellas. "Met de omvang die het park nu heeft, wordt het internationaal serieus genomen. Het draagt zo bij aan de profilering van ons bedrijf, maar zeker ook aan de samenwerking."

Astellas verhuisde in 2012 met 550 medewerkers vanuit Leiderdorp, waar het bedrijf verspreid zat over verschillende gebouwen. Hemelsbreed ging de verhuizing over een afstand van vier kilometer. Op zich was dat geen barrière voor samenwerking. "Maar nu we op het park zitten, zijn we gewoon zichtbaarder",

zegt De Jong. "Alle bureaus kwamen ons nieuwe pand bekijken en presentaties houden over hun bedrijf. Er zijn intensievere contacten gekomen met TNO, de universiteit en verschillende kleine bedrijven. Ook stagiaires werven is eenvoudiger. We profiteren kortom behoorlijk van het sciencepark."

Ook belangrijk volgens De Jong is goede samenwerking met de lokale overheid. Lang niet in alle plaatsen past een laboratorium in het bestemmingsplan, of is er ervaring met de bouw van een high-techpand. "De gemeente Leiden heeft enorm geholpen met zaken afwikkelen rond de grond, de bouw en met vergunningen afgeven. Dat is allemaal in een heel goede samenwerking gegaan."

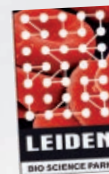
De stal van stier Herman is inmiddels omgetoverd in een café

Dat is ook de ervaring van Harry Flore, directeur van Hal Allergy, een bedrijf dat therapeutische vaccins produceert om allergieën te behandelen. Het verhuisde in 2008 met 185 medewerkers vanuit Haarlem. "Leiden was erg toeschietelijk om zaken snel te regelen, dat geldt voor de burgemeester, wethouders en ambtenaren. De burgemeester heeft zelfs een

Een kijkje in het lab van Hal Allergy.

Bio Science Park Leiden
Opgericht in: 1984
Aantal bedrijven: 130
Totaal aantal werknemers: 3.900
Specialisme:
 moleculaire bedrijvigheid

groep werknemers rondgeleid in de stad. Want het was zeker niet zo dat iedereen stond te springen toen we gingen verhuizen. Zo'n rondleiding is een gebaar en geeft toch een extra impuls."

ORGANISCHE GROEI

Nieuw personeel aantrekken is nu iets makkelijker door de aanwezigheid van collegabedrijven en universiteit, aldus Flore. "De keerzijde is dat je ze ook iets sneller kunt kwijtraken. Verder is er samenwerking gekomen met bedrijven in het BioPartner-gebouw en kunnen wij nu makkelijker werken voor derden. Onze productiefaciliteit is niet continu bezet. We produceren vaccins en preparaten voor bedrijven die deze technologie zelf niet in huis hebben." Ook hier levert nabijheid voordelen; even de straat oversteken om iets te bespreken werkt altijd beter dan zaken op afstand via e-mail regelen, stelt Flore.

De stal van wijlen stier Herman is inmiddels omgetoverd in een café. De stichting van het sciencepark organiseert daar zaken die de onderlinge contacten bevorderen, zoals een ceo-ontbijt, sportevenementen en inhoudelijke seminars. "Het is een bewuste strategie", zegt Pedro Tetteroo, die jaren in het bestuur van de het sciencepark zat. "Samenwerking begint met nabijheid en elkaar in de ogen kijken."

Het Leidse sciencepark mag dan een succes heten, de formule even reproduceer is nog niet eenvoudig, zegt Tetteroo. "Dertig jaar organische groei speelt natuurlijk een rol. Ik denk wel dat diversiteit belangrijk is en dat een aantal bedrijven echt stevig is gaan groeien. Die vervullen de functie van vliegwielen. Maar vooraf kun je niet voorspellen welke bedrijven het goed gaan doen."